

**Islands præsident
Guðni Th. Jóhannessons
tale ved festmiddag
til ære for H.M. Dronning Margrethe II
på 100-året for Islands suverænitet
og forbundsloven
mellem Island og Danmark
Bessastaðir
d. 1. december 2018**

Deres Majestæt,
Danmarks og Islands statsministre,
ministre, andre gode gæster!

På min hustrus og egne vegne takker jeg Deres Majestæt og Deres følge for den velvilje, der bliver vist os med besøget her i Island, nu da vi islændinge fejrer, at det netop er et århundrede siden, at Island blev en fri og suveræn stat. Dagen er ganske vist også på sin måde skelsættende i det danske riges historie. Men man kan dog næppe betvivle, at det var en mere epokegørende begivenhed her i landet.

Efter den 1. december 1918 dannede de to stater fortsat en tæt union – en personalunion – som siden ophævedes ved indførelsen af en republik her i Island sommeren 1944. Men de to nationers nære venskabsbånd holdt vel at mærke, som Deres besøg her i dag både viser og beviser.

Danskeres og islændinges fælles historie bliver aldrig en ubrudt ode om pragt og ære, det manglede da også bare. Og man må sige, at man næppe kan finde et bedre sted end her på Bessastaðir til at fortælle historien i al dens mangfoldighed. Gudskelov forholder det sig således med den historie, at den bliver bedre, jo længere man kommer. Her herskede i lang tid fogeder, stiftamtmand og andre kongelige befalingsmænd, mens undersåtterne var i fare for at henslæbe deres tid i fangehullet, den kendteste af disse er Jón Hreggviðsson, som Halldór Laxness gav et uforglemmeligt eftermæle i Islandskløkken.

Men oplysningen kom også hertil, udefra, fra kongens København. Omkring midten af 1700-tallet siges det, at amtmanden Johan Christian Pingel dyrkede grøntsager i stor stil: kål, roer og så mange sukkerærter, at der var rigeligt til hans bord vinteren over. Her blev der også sået byg, og længere ude på næsset kan man stadig finde kommen, et resultat af disse nye tiltag.

Og her indledtes ligeledes nyskabende videnskabeligt arbejde. Den danske videnskabsmand Niels Horrebow målte i 1749 Bessastaðirs geografiske placering (64°6′ nordlig bredde og 25° vestlig længde fra London). Samme år begyndte han at foretage meteorologiske målinger, i en periode på to år målte han lufttryk og temperatur, og kommenterede, at han var overrasket over, hvor varmt her var. En smule længere inde på næsset opførtes derudover et stjerneobservatorium; det kan være, at man finder nogle rester af det i forbindelse med de arkæologiske udgravninger, som netop er begyndt ved indkørslen.

Sådan kunne man længe fortsætte. I 1800-tallet var der en skole her, og studenterne tog til København for at studere på universitetet. Der var alting anderledes, byliv og fremskridt, mens meget syntes at være fastlåst i Island. Men de fleste vendte alligevel hjem. Måske havde mange det ligesom romanhelten hos Kim Leine, der for nylig i Danmark fik Kronprinsparrets kulturpris for sine værker om Grønland og grønlænderne, vores kære venskabsland, igennem historien og i samtiden. „For fjeldenes profiler har ridset sig ind i mine nethinder og står i grell kontrast til disse pløjemarken,“ siger fortælleren i Kalak, en af Leines bøger. Og man skal sandt nok ikke bevæge sig langt i sin søgen efter en beskrivelse af stærke bånd af denne slags. „Stærk er den streng / der trækker mænd / til fædrene tun,“ digtede Sveinbjörn Egilsson, skolemester og skjald her på Bessastaðir.

Deres Majestæt, kære gæster: Bøger og litteratur, uddannelse og videnskab, rejser over havet. Disse elementer har knyttet os til hinanden med stærke bånd, og sådan vil det også være fremover. På vegne af os islændinge vil jeg hylde Dronningen af Danmark og den danske nation. I taknemmelighed over det vennesind, som bliver vist os på vores suverænitetssjubilæum, tillader jeg mig at overrække Deres Majestæt en lille gave – en fotobog med billeder fra den danske kongefamilies tidligere besøg, helt fra kongens besøg i 1874 til de seneste vennemøder i et nyt århundrede. Jeg håber, at De vil kunne lide gaven, og at vi i fremtiden vil tilføje nye kapitler til denne broderfolkenes krønike.

Kære gæster: Jeg beder alle tilstedeværende rejse sig og løfte deres glas til ære for Hendes Majestæt, Margrethe II Þórhildur, Dronning af Danmark.